

TÜRKBİLİK REVÛSÜ

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris

Par

RIZA NOUR

TOME III, LIVRE 2

Rüyâ	Nâmık Kemal - Rıza Nur.
Hürriyet şîri	« « « «
Kendi şîrlerimden [5 tâne]	Rıza Nur.
Türk aruzu Acem aruzu değil, millî Türk aruzudur	R. N.
Türk şîrinin Vâhidi kıyâsîsi mısradır	R. N.
Türk Şîrinin ritmik unsurları	R. N.
Fakı Ahmede dâir	R. N.
Opera ve opera-komikler üzerine	R. N.
Errata [Samsun la Delile ve Janetin düğünü]	R. N.
Karmen	R. N.
Özdemir nen Dolun	R. N.
Leblebici Horhor	R. N.
Hâtırat parçaları [işlerin iç yüzleri] - 1	R. N.
M. E. Blochet	R. N.
L'Afghanistan, par René Dallot	Joseph Castagné
Bay N. e	R. N.
Ziya Şâkire	R. N.
Vatan hâini arnaud Hüseyin Câhid	R. N.



LEBLEBİCİ HORHOR

Üç perdelik gülgülü - opera

—
Güftesi

RİZA NUR

—
Bestesi

ÇUHACIYAN

Bu gülgülü - opera ilk defa hicrî 1295 târihlerinde Istanbulda
Ėedikpaşada Güllü Agob Tiyatrosunda oynanmışdır.

EŞHAS

Xorxor Ağa	Kastamonulu bir leblebici
Fadime	Leblebici xorxorun kızı
Hurşid Bey	Istanbul mirasyedilerinden
Sansar Hasan	Hurşid Beyin dalkavuklarından bir külhanbeyi
Cingöz Ali	Bu da
Longa Abdullah	Bu da
Cımbız Şâkir	Bu da
Sâfidil kalfa	Hurşid Beyin dadısı
Kamer	Bir halayık
İbiş Aga	Uşak
Nâile	Bir çingene kızı
Esme	« « «
Ases Başı	Polis müdürü

Külhanbeyler, hovardalar, ak ve arab halayıklar,
Çingene kızları, kayıkçı, yogurtcu, uşaklar,
leblebiciler, bostancı agalar (polisler) .

Başlanğıç

“Leblebici Xorxor Aga,, bizde ilk gülgülü - operadır. Mëvzu millî, İstanbul hayatıdır. Halkımızca ragbet görmüşdür. Rumcaya da tercüme edilmiştir. Bundan on altı yıl kadar önce Atine tiyatrosunda oynandığını gördüm. Musikisinde güzel parçalar vardır. Avrupada da şöhret kazanmış, bazı parçalarının notaları yapılmış, taammüm etmiştir. Bizde ise şimdiye kadar kitabı bile basılmamıştır. Toplu bir partisiyonunu da bulamadım. Hem güftesini, hem notasını basıp millete vermek lâzımdır. Teessüfle söylerim ki bu eser bizde hem ilk, hem sondur.

Ben bu piyesin güftesini millete vermek gayretine düşdüm. İşe başlamak için eseri görmek lâzımdı; çok aradık, bulamadık. Nihayet dostum Vedad Yalıntürk Bey, Ğedikpaşada Ğüllü Agob Tiyatrosu suflörünün söylediği Ermeni harfleri ile yazılmış manüskriyi bu tiyatronun eski aktörlerinden birinin el’ân pek ihtiyar olan kızında ve Kahirede buldu. Bu nushayı Türkce harfler ile yazdı. Tetkık etdim. Bu eser Türkce ama gerek kelime, gerek gramer ve şîve bakımından başdan aşağı yanlış, hem de kaba ve tulumbacı ağzı bir Ermeni Türkcesidir. Sahne san’atı bakımından da pek câhilânedir. Hele şîrler! Hiç mübalegasız deli saçması halindedir. Ne vezin, ne kafiye, hatta ne de ma’nâ vardır!.. Denebilir ki bestekâr bestenin ilhamına, cezbesine kapılıb kendini kaybetmiş, notalara gelişi güzel, ma’nâlî ma’nâsız heceler koyub doldurmuşdur.

Dili düzeltdim. Bütün eşhasa tulumbacı agzı verilmiş iken tulumbacıya tulumbacı, efendiye efeddi, hanıma hanım, Arab halayığa Arab hrlayık, câriyelere cariyeye, leblebiciye Kastamonu, mirasyediye İstanbul ağzı, hâsıl

herkese kendi şivesini verdim. Sahne sa'natına uydurdum. Besteli sözleri bestesine bozukluk gelmemek şartı ile aynı hece sayısında vezinli, kafiye şîr haline soktum. Bu ıslah ile dil Türkce oldu, esere mana ve can geldi. Bu sûretle adeta yeni bir eser vücuda gelmiştir.

1916 Kahire

Doktor Rıza Nur

* *

Ermeni harfli orijinalden Türkce harflerle aynen yazdığımız nusha Sinobda tesis etdiğim kütübhânededir.

* *

Leblebici Horhorun tam partisiyonunu bulamadım. Elde birinci ve ikinci « Potpourri oriental » adında seçme parçalara aid iki nota var. Her biri sekiz yapraklıdır ve sâde piyanodur. Hepsinin teganni ve piyana partisiyonunu yapub notların altına şîrleri yazarak basdırmak lâzımdır,

* *

Pek câhilce yapılmış olan yeni yazı âciz olduğundan piyesin mükâleme kısımlarından şîvece mühim olanları eyice esbit için oralara hiç olmazsa şu harfleri ilave etmek tzarureti hasıl olmuştur :

q = ق, k = ك, x = خ, n' = ن', g = غ, ğ = گ

1937, İskenderiye.

Dr. Rıza Nur

Brinci Perde

Kâğıdhane manzarası. Dere-şanonun gerisinde. Solda bir ağac. Derede kayıklar ve sandallar. Bunların kimisi boş, kimisi kadınlarla ve bir kısmı erkeklerle dolu. Ötede beride çimenlerin üstünde iskemleler. Bazı yerlerde çiçekler.

Sahne — 1

Hurşid bey, Sansar Hasan, Longa Abdullah, Cımbız Şakir, Cingöz Ali; sôra Naile, Esmâ ve diğer Çingene kızları.

Biragzdan

Haydin, arkadaşlar !

İçelim ! İçin de bir dönsün başlar !

Bize can bağışlar mey.

İçelim ! Meded ! Hey, hey !...

Günümüz hoş geçsin !

Hem eğlensin herkes, hem bir yar seçsin !

Boş dünyâyı satalım !

Naralar atalım !

Yaşa, yaşa, yaşa, yaşa !

Bin yaşa, bin yaşa !...

Çingene kızları

Gelib bir küme halinde onlara yakın bir yere oturarak

Çingeneler netse hep güzel eder ;

Çalarlar, oynarlar ; gider keder.

Şu fırsat kaçmasın, zevk edelim bütün,

Keyf , keyf edelim bu gün !

Görün, neler yapar, neler !

Çingeneler...

Hurşid Bey

Ahbab kafadar olsun !

Yaşasın zevk u safâ !
Ancak dostda var vefâ.
Arkadaşlar var olsun !...

Birağızdan

Hadin! Keder dağılsın deye mey çekelim !

Eller ne derse desin, içib hey hey çekelim !

Eğlenelim, mey çekelim !

Hurşid Bey

Ahbab kafadar olsun,
Yaşasın zevk u safâ !

Birağızdan

Kalmasın gam, cefâ ;
Haydin kadehler dolsun !

Hurşid Bey

Ancak dostda var vefâ !
Arkadaşlar var olsun !..

Birağızdan

Zaman bize yâr olsun !
Burda eğlenmek revâ.

Hurşid Bey

Ahbab kafadar olsun,
Yaşasın zevk u safâ.

Birağızdan

Zaman bize yâr olsun !
Burda eğlenmek reva.

Hurşid Bey

Arkadaşlar var olsun !

Biragızdan

Zevk u safâ var olsun !

Demlenelim !

Eğlenelim !

Hurşid Bey

Bu günkü meclisimize deyecek yok... Aferim arkadaşlar! Babamın gününde böyle şey görmezdim. (Çingenelere para vererek) Alın! Bakalım kızlar... (Çingene kızları paraları kapışırlar; sôra külhanbeylerin aralarına otururlar. Unların falına bakarlar)

Cingöz Ali

E... Yosmalar geldi. Hayat suyundan birer daha çekelim...

Hurşid Bey

içerek

Çekeriz be... Bu, fânî dünyâdır. Gelen gider...

Longa Abdullah

Dünyâya temel kakacak değiliz ya be imanım. Ne kadar keyf çatarsak o yanımıza kâr kalır. (içib) kız, Nâile! Bir tâne çakarmısın?

Nâile

A be, 'ver aka! Ama elin ağır olmasın!

Longa Abdullah

Korkma! Ağır değil, hafiftir.. Karakulak suyu... (Nâileye bir kadeh doldurub verir, Nâile içer) Nasıl?.. Ha, seni gidi külhânî! Nasıl de güzel!.. Çingenelerde böyle güzel olmaz ama... Kim bilir?!... Günahını şeytan alsın! (Nâilenin gerdanını tutmak ister).

Nâile

Başını geriye çekerek

Yô!.. Baksana bana... Kizarım hâ sôra... (iterek) Şöyle uzak dur bakayım.

Esme

Kuzum!... O senin anladığın kızlardan değil. Babası onun çerke başı...

Longa Abdullah

Yâ, öylemi? Bilmeyordum... Ê sanki, Çerke başı

olmayla ne olur ?...

Nâileyi kucaklamak ister

Hurşid Bey

Ne o ?.... Longa ne yapıyorsun orda?....

Longa Abdullah

Ayakda

Adam, şu todi şalulası aynalı da ... sanki... (sol kolunu biraz kaldırıp koltuğunun altından arkaya doğru tükürür). İmanım kime ne dedik. (sôra gelib oturur).

Hurşid Bey

Ê... sôra ?..

Longa Abdullah

Sôrası ... Canım Çekdi, bir cımbız edeyim dedim. Bırakmıyor...

Cımbız Şâkir

Aynasız ! Peniz etme, ayıbdır, ayıb. Çekil ! Adamcâ yerinde otur !

Longa Abdullah

sanki, neden ayıb oluyormuş be ?.. Sen de bana efendilikmi satıyorsun?..

Nâile

Sansar Hasana

Ağacığım ! Bir lülecik tütün versene ..

Sansar Hasan

Tamam !.. Size de selam vermeğe gelmez ki.. Kız ! Hiç kâğıdhânede tütün verilirmi ? Ya bize de kalmazsa sôra kimden almalı ?.. (Bir kadeh doldurub vererek) Hele, sen şunu çek ! Yut ! Durma !..

Hurşid Bey

Ver, ver ! Bende var.

Sansar Hasan

Naileye tütün vererek

Al! Baş belâsı, al!

Longa Abdullah

Ondan alma, kız! Dur, ben vereyim... (Tütününü göstererek) Bak, benimki boğça değil, göbek... İmanım sustu!... (sôra bir nâra atar). Yaman gider Çeşme-meydanlı...

Sansar Hasan

Tütününü göstererek

Benimki sarraf kıymılı...

Esme

Sansarın tütününe bakarak

Oh!.. Ne de tël tel! hanım saç gibi...

Longa Abdullah

Tütün kesesine bakarak

Oh, Canım! Canımın içi! Nâile! Uslu dur! Yine başlama!

Nâile

Tütün kesesini boşaltıp tütünleri alıp keseyi geri atarak

Allah beğimize hilâl kaşlı, kara gözlü, güler yüzlü, hokka ağızlı, ince belli, sırma saçlı bir kız vsrsin!

Hurşid Bey

Aman... O kadar güzel olmasın; sôra başa belâ olur.

sansar Hasan

Kız! Kese nerde?

Longa Abdullah

Adam... Keseyi ne yapacaksın? sabun sürün...

sansar Hasan

Adam şakayı bırak! (keseyi alıp içine bakar) Vay, yere geçesi postal! Keseyi adam akıllı araklamış!..

Nâile

Canım sağ olsun!.. (Esmeye ve diğer Çingene kızlarına) Hadin kızlar.

Çingeneler gülüşerek yürürler, herkes güler

1944 — 244 — 10

Sahne — 2

Evvelkiler, Çingeneler éksik

Hurşid bey

Yahu, arkadaşlar! Akşam oluyor, hâlâ bizim İbiş gelmedi... Başına bir kazâmı geldi dersiniz?!...

Cingöz Ali

Ne olacak? Besbelli yolda bir yağlı kuyruk yakalamışdır .

Sansar Hasan

Merâk etme, beğim! Şimdi nerdeyse sükün eder.

Hurşid bey

Canım , bizim dadı da berâber gelecekdi ., Hâlâ görünmediler...

Longa Abdullah

Beğim! Üzülme! Şöyle bir iki volta vur, onlar nerdeyse damrlarlar...

Hurşid bey

sâhi, eyi söyledin Longa...

Hurşid bey Sansar Hasanı alıb gezmeğe gider

Sahne — 3

Cingöz Ali, Longa Abdullah, Cımbız Şakir ve diger hovardalar.

Cingöz Ali

Arkalarından bakarak

Git! Budala git! İki gün sôra senin de olacağın bizim gibi sivri külâh...

Longa Abdullah

Omuzdaşlar! Beni dinleyin! Size bir sözüm var.

Cingös Ali

Durun, bakalım! Gine ne yumurtlayacak?..

Longa Abdullah

Ben beğde paralar elini, ayağını çekdi gibi anlıyorum:blo

Hepsi roveny bir ünörö bir Nâves

Galibâ... Öyle...İyi dikiz etmiş...

Cingöz Ali

Elbette... Bu sığa karmı dayanır. Bu gün Kâğıdhâne
yarın Göksu, öbür gün Veli Efendi, Çirpıcı, Fener Bah-
çesi... Gece gündüz cümbüş babam... Bunlar mangizle olur.
Harcaması kolay ama yerine koması güç...

Longa Abdullah

Bir çalımına getirèbilsek de konağı de okutdursak...
Mangizleri uclansak...

Cımbız Şakir

Tufacım! Bu işi biz yalnız beceremeyiz. Sâfidil Kal-
fayı öne sürelim. Beğ dadısını sever, sözünü kırmaz.

Cingöz Ali

Adam! Neyi beceremeyiz?.. O bunak cadının lakır-
dısını olur?.. Bu da bir işmi sanki? Bana bak, bana!
Ben isterem şimdi seni yesir pazarına götürür, yesir deye
satarım...

Cımbız Şâkir

Ulan afi kesme! Yavaş gel! Yavaş!..

Cingöz Ali

Yaparım...

Longa Abdullah

Canım! İş öyle değil. Hem işi Sâfidile açmak ra-
consuzdur.

Cımbız Şâkir

Hele, durun! Sansarla da bir konuşalım da...

Longa Abdullah

Doğrusu bu...

Cımbız Şakir

Allah var ya, Sansarın beğini gözüne girmesi hayırlı

oldun Beğ Sansara öyle remniyet ediyorlarki. Bu nakadar
seviş? Bir sözünü iki etmeyorlağı.

Longa Abdullah

Sansar bu... Eline geçenin kanını içine akıtır. Akıtır
da ekini de belli etmez. O ne Sansardır o... Hürşid Beğin
işleri onun çantasında...

Cingöz Ali

Be adamlar! Söylemeyeyim dedim ama partlayacağım..
Bu işi beceremeyecek ne var? Enâyiliğin lüzumu yok..
Nâmusuma dokunuyor!..

Longa Abdullah

Koşarak gelen Sansarın « Omuzdaşlar! » diye Kulisden bağrmasını işiterek

İşte! Sansar Koşuyor!.. Bunda vardır bir iş.

Hepsi

Yetiş Sansar, yetiş!

Cingöz Ali

Nerdesin be? Yeremi batdın namı havorda?

Cımbız Şakir

Gel, Gel! Soluk geniş geniş!

..! Şansale Hasan! Yemeyi işi nallı

Kulisden soluk soluğa bağrarak!

Geldim! Varda!..

Elinde bir ta buka girer

Sahne 4

Evvelkiler ve Sansar Hasan

Longa Abdullah

Ne var, be sansar?

sansar Hasan

Dur, be omuzdaş, biraz soluk alayım.

Cingöz Ali

Bu tarbukayı ne deye aldın ? Düğünemi gidiyorsun yoksa ?...

Sansar Hassan

Kamerle evleniyorum be... Haberiniz yokmu?...

Longa Abdullah

Sansar be! Hazır tarbuka var, sesin de kıyaktır. Bir şey oku da dinleyelim .

Sansar Hasan

hem okurum, hem de çalarım, adaşım.

Medhiye

İşte geldi Sansar Hasan, sır Hasan.

Rahat olun, benim baltayı asan

Çapkınlıkda pek uçarı.

Dalkavuklar bayrakdarı,

Yan bakan, can yakan,

Yan kesici ısmar çakan

hayrat yıkan !

Yirmi sekiz kişiyiz.

Biliriz her hüneri !

Şeytanların eşiyiz ,

İmamların feneri !

Tufa eri.

Birağzdan

Hay, hay, hay, hay, hay, hay !

Biz bu huydan geçmeyiz.

Hay, hay, hay, hay, hay, hay !

Ah, pek seçmeyiz !

Biz hovardayız, pek atağız,

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Anzorotcuyuz, batağız.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha,..

Hırsızız, hem de yatağız.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Yaşasın dâimâ yaltakçılık !

Hoş sanat batakcılık,

Kaçakçılık !

Hay, hay, hay, hay hepimiz batakcıyız.

Hay, hay, hay, hay, hem kaltakçıyız...

Sansar Hasan

Madrabazız, bir veririz birine ;

Sôra ondan on alırız yerine.

Bizde olan : Şekerleme,

Bütün ballama, yemleme ;

Hem üçerleme, içerleme, tekerleme.

Birağzdan

Ah, yemleme !

Sansar Hasan

Cümlemiz nâmusluyuz, kâmiliz, uslu beğiz ;

Yalan dolan bilmeyiz ; boşa yemin etmeyiz...

Hay, hay, hay, hay, hay, hay boşa yemin etmeyiz,

Hay, hay, hay, hay, hay, hay pek uslu beğiz ...

Bir veririz biz birine.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

On alırız bir yerine.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Bizde olan : Şekerleme,

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Bütün ballama, yemleme ;

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Hem üçerlemê, içerleme, tekerleme.

Birağzdan

Ah, yemleme !

Hay, hay, hay, hay hepimiz batakcıyız.

Hay, hay, hay, hay hem kaltakcıyız...

Longa Abdullah

Ê, ne haber bakalım, Sansar!.. Hanımlar geldimi?

Sansar Hasan

Sâfidil kalfa filan hep geldiler...

Cingöz Ali

Bey nerde ?

Sansar Hasan

İbiş Ağa geldi. O gelince bana « Sen git ! » dedi.
Kendisi onula kaldı...

Cingöz Ali

Fadime de berâbermi ?

Sansar Hasan

Elbette... Konakda yalnızımı bırakacaklar sandın ?

Cingöz Ali

Size bir şey söyleyeyimmi ben ?... Bey bu kıza
fenâ abayı yakmış...

Longa Abdullah

Ben de size bir şey söyleyimmi?.. Kız da usta şey
ha... Yılışgın öyle düzenbazlığı var ki köylü kızında de-
ğil, Istanbulu hanımlarda bile seyrekdir. Ne dil döküyor!
İstanbul aftosunun kendisi... Köylü kızında bu dil olurmu?
Balmısın mubârek!?

Cingöz Ali

Dangul dungul değilmi ?

Longa Abdullah

Né gezer!.. Dil kirmasına dayanılmaz... Çıtır pıtır!...

Sansar Hasan

Siz Fadimenin hikâyesini biliyormusunuz ?

Hepsi

Nasıl ?..

Sansar Hasan

Onun anasına adnan savnan Ocak batıran Zührenin kızı Selime derler. O İstanbulun kaç bucak olduğunu bilenlerdendir. Öyle anandan yetişdi o...

Cımbız Şâkir

Ê... Nasıl olmuş da yavrusu köylü kızı olmuş. Böyle-
leri dört evli bir köyde değil, değme şehirde barınamaz...

Sansar Hasan

Selimenin babası Öfkeli Zâde Gazûbî Efendider. Herif gayet kibirli bir adamdı. Kızı çok kişi istedi vermedi. Selime ise ele avuca sığan afacanlardan değildi. Bir gün çadırcı kalfası bir yosma delikanlı ile mercimeği furuna verirler. Koca abdal da neden sôra işi çakar. Herif kudurur. Kudurur ama olan olmuş, alan almış, atı olan Üsküdarı aşmış... Ne yapsın ! Kızı birine yamamak lâ zım. Çeşme Meydanında melmeketden hemücük gelmiş bir leblebici yakalar ; eve getirib hemen bir nikâh kıydı-
rarak kızı kamanço eder. Bize komşuydular bilirim.

Longa Abdullah

Vay... Desene ki hödük leblebici yağlı kuyruk ya-
kalamış ...

Sansar Hasan

Herifin bahti yerinde... Tunus gediğine kondu...

Cingöz Ali

Ama ne maldır, ya !...

Longa Abdullah

Ê... Sôra ?...

Sansar Hasan

sôrası... Herif karıyı kapdığnan hem de bir daha göze falan görünmemek kavliynen kaynatasından biraz da dünyâlık alıb Kastamonunun kenarcuğna sıvışır.

Hepsi

Vay, köftehor!...
sansar Hasan

sôra... sansar Hasan adında (kendisini göstererek) gayet mekkâr, ifrit ayâr, şeytana kafadar bir zat-ı İblis-sıfât kendi gibi bir takım dübârâcı yâdigârlarla âlicenab, parası bîhesab bir mirasyedi beyefendi hazretlerini eğlendirmek için seyahata çıkarlar. Kastankoluya varırlar. Bir gün bağlarda av peşinde gezerken bey bir kıza rast gelir, hoşuna gider. Kızın da, Allah var ya, beği görünce alı al, moru mor olur. Derken uzaktan ısmarlar başlar. Bizim sansar beği sorarsan, Allah eksikliğini göstermesin, tenezzül buyurub meyancılığa girer. Yâni bizim sansar âlâ bir simsar olur.

Hepsi

Ulan... İmanını... Vay, İmanına yandığm!..

Sansar Hasan

Sonunda iş tahkik olunur. Kızın, selimenin kızı Fadime olduğu anlaşılır;.. serfirâz-ı zümre-i çapakın sansar bey: “Vay selime burdaymış, böyle evlad yetiştirmiş,, deyib komşuluk hakkına dayanarak eve gider. selimeyi görür, Fadime ile görüşür; bir gün kızı ayartıb cızlamı çeker. Köyden köye Şileye kadar gelirler. Leblebici arkalarına düşer. Bakarlar ki olmuyor Şileden kızı bir çekdirmeye atarlar.

Hepsi

Ê... sôra ?

Sansar Hasan

Artık bunu bilmeyecek ne var! Pupa yelken Boğazdan içeri girerler, oradan doğruca rampa deyib Çatladi kapiya rabt-ı palamâsederler.

Longa Abdullah

Vay, demek şimdi bu selimenin kızı hâ!..

sansar hasan

Öyle yâ... selimenin Leblebici horhordan olan kızı.

Cimbiz Şakir

(Vay da vay...)

Uzakdan Kadın sesleri işitilir

sansar hasan

susun! hanımlar geliyor...

Cimbiz Şakir

Ne de tatlı söylüyorlar!.. Ah, canım!.. Canımın içi, komşunun piçi!..

Longa Abdullah

susun da dinleyelim!...

Hepsi

Dinleyib

Geliyorlar, çekilelim!..

Herkes bir tarafa çekilir

Sahne — 5

Fadime, sâfidil, Kamer, halayıklar, sôra sansar hasan

Fadime

Kuliden

Bahar geldi, yaklaştı yaz.

Bülbül güle eyler niyaz.

Haydin kızlar! Etmeyin naz,

Eğlenelim, gelin biraz!

Fadime

Ah, kayıkcı! yavaş yavaş!

Halayıklar

kuliden

Ah, kayıkcı! yavaş yavaş!

Fadime

Çek küreği, etme telâş!

Halayıklar

Çek küreği, etme telaş !

Hanımların kayığı gelib yanaşır

Fadime

Başa sümbül, gül takınca,

Bir güzele yan bakınca,

İşmarı de bir çakınça,

Can alırsız, can verirsiniz.

Şan verirsiniz.

Halayıklar

Başa sümbül gül takınca,

Bir güzele yan bakınca,

İlh ...

Fadime ve halayıklar

Bahar geçer, yaklaşır yaz.

Bülbül güle eyler niyaz.

Haydin kızlar etmeyin naz,

Eğlenelim, gelin biraz !

Kayıkdan çıkarlar Caryielerin ellerinde halılar, seccadeler, minderler vardır

Sâfidil Kalfa

Halayıklara

Kızlar ! Orası güneş. Halıları (eliyle göstererek) ağacın altına serin...

Fadime

Bu gün de burası tenhalık...

sâfidil kalfa

Kızım ! Zararı yok ... Kendi Kendimize güler, eğleniriz ...

Kamer

Yan tarafa bakarak

Ay, burda adam varmış !..

sansar hasan

Yandan şanoya biraz girib

Sus, a canını sevdiğim!.. Yabancı değil, biziz.

sâfidil kalfa

Vay, hasan ağa senmisin? siz burdamıydınız?

sansar hasan

Evet! Biziz ya! Rahatsız etdikse gidelim...

sâfidil kalfa

Öyle lakırdımı olur? keyfinize bakın! biz öteki ağa-
cın altına gideriz.

sansar hasan

Allah ömürler versin efendim!..

sâfidil kalfa

Hadin kızlar!..

Kadınlar gider; giderlerken kamer Sansara işâret eder

Sahne — 6

sansar, longa, cingöz, cımbız, sôra Yoğurtcu

Cingöz Ali

Arkadaşlar! Karnım zil çalıyor. Yemek hazırsa biraz
ziftlensek!

Longa Abdullah

Uclanalım!..

Cımbız Şâkir

Durun, bey gelsin!

Cingöz Ali

Adam... Biraz çöpleneceğiz, çerezleneceğiz be... hep-
sini de yemeyeceğiz ye!..

Cımbız Şâkir

Amma kör bogazmışsın hâ!..

Yoğurtcu

geçerek

Yoğurt !.. Kaymak gibi !.. Kağıdkâne yoğurdu !..

sansar hasan

Yoğurtcu !..

Yoğurtcu

Vardı... (Yoğurt kutusunu yere indirir).

sansar hasan

Kaç ?..

Yoğurtcu

Kâsesini on paraya veriyorum ama, şurada beş kâse kalmış, hepsini alırsanız beşini bir zovutaya veririm.

sansar hasan

Çok istedin... Bir arslanlı vereyim...

Yoğurtcu

Bu kağıdhâne yoğurtudur, Ali bey köyünün değil. Çok istemedim. Bu yıl inekler süt vermeyor...

Cingöz Ali

Ulan !.. Geçmiş kandilli !.. İnek minek deyib de adamı kızdırma ! sôra hiddet topugma çıkar da seni..

Yoğurtcu

Hayır efendim, sanki idare etmez de onun için...

sansar hasan

De... Uzatma ! Al işte sana bir yirmilik...

Yoğurtcu

yoğurtları vererek

Az ama neyse... Müşteri olasınız deye veriyorum...

Cingöz Ali

Hâ, aferim... Bizim ev burada, Akşamları uğra da yirmişi kâse bırak ! Parasını da kahyadan alırsın...

sansar hasan

Hadi, kuzum, o dîvânedir... söylediğini bilmez. Git, dolaş da birazdan gel, kâselerini al !

yoğurtcu gider

Sahne — 7

Evvelkiler, hurşid bey

hurşid bey

girerek

ô... Arkadaşlar ! karnınız acıkdı galibâ...

hepsi

Velînîmetimizi bekleyyoruz...

hurşid bey

Sansar ! Ne o, yoğurtmu aldın?

sansar hasan

Kebabla iyi gider de...

Longa Abdullah

Yemek hazır ! Buyurun !..

Herkes yemeğe oturur

Cingöz Ali

Yahû ! bir kadeh parlatmadan benim iştahım açılmaz.
(Bir kadeh doldurub iç) Oh !.. Gel keyfim gel... (Bir tâne
daha iç) Ömür... Mubârek adama hayat veriyor...

Longa Abdullah

Cingös, Cingöz ! hepsini de senmi içeceksin?..

Cimbız Şâkir

Bize yokmu be ?..

Hurşid bey

Hepsini bitirmeyin

Cingöz Ali

Bir tane doldurub beğ vererek

Size içmeyin deyen oldumu ? Buyrun beğim, için !
İçin de benzinize kan gelsin ! (kendi de bir tane doldu-
rub içerek) Oh... Düz degildir... hem de ispirotolu, rumlu
fabrika skazındır.

şîr

Caba benden bana.

Helal benden yana..

Mastika.

Sakızındır.

Bilmem şaka maka.

Bir tâne doldurub içerek

Bu, ay adlı kızındır...

Sansar Hasan

Cingöz ! Ne oldu sana? Ay deme dilin tutulur.

Cingöz Ali

Ay! ay!... Demeyorum, hayır... Ben Sâbit merhuma
duâ ediyorum...

Hurşid bey

Neden ?

Cingöz Ali

Kaldırım taşları altında yatır var demiş de onun
için ...

Hurşid bey

Onu bırak! Sen güzel şîr söyledin be... Demek Şîr
de biliyorsun...

Cingöz Ali

Varlık olmasın... Oldukca sâiriz. Az mürekkebmî
yaladık, babam!..

Sansar Hasan

Sus, ulan!.. Elifi görsen övendire sanarsın!..

Cingöz Ali

Ulan, şâirim zâr... İstersen bir daha söyleyim...

şîr

Bu mey bezminde sâkî

Herkese meşrebce lutf eyler hep:

Cenab rinde tavşan kanımısın sen?

Yoksa sansar beğе bir sütlü sâleb!

hepsi

Kah, kah, kah!...

Hurşid bey

Bravo Cingöz!

Longa Abdullah

Cingöze

seninkiler yine geliyor...

Cingöz Ali

Todiler alayımı? hâ!... aman şunları çağırın. Biz yemek yerken şarkı söylesinler.

Sansar Hasan

Kızlar! Gelin bakalım!

Çingene kız'arı gelirler

Sahne — 8

Evvelkiler, Nâile, Esme ve diğer Çingene kızları

Esme

Beğim! kızlara bir şarkı söyletelimmi? Şöyle yeni çıkma tarafından...

Cingöz Ali

sizi gidi postallar! Demincek tütünümü bitirirsiniz ha! Şimdi gelin bakalım! Şurda oturun da söyleyin!..

Esme

hadin kızlar! ama sizi göreyim ha iyi söyleyin. Bey efendi bakışı bu sefer daha çok verecek...

Sansar Hasan

Verir... siz beyefendiyi iyi eğlendirin, verir zâr...

Cingöz Ali

hadi, başlayın!... Bana bakın, şarkıdan sôra çitkırıldım havasıyle bir göbek de atmalı ... sô'a de fala bakmalı...

Çingene kızları

Beğim yokmu vefâ? Etme!

Canım, sıkma! of incitme!

Kerem eyle, cefâ etme!

Canım, sıkma! Çok incitme!

Ey ay yüzlü! acı bana!

Fedâdır bu can sana.

Etme cefâ, yeter, zîrâ

Ölürüm yana yana!

(Çingene kızları oynarlar ve oynarken yine bu şarkıyı tekrar ederler. Külhanbeyler tarbuka, zillimaşa, kılarnete çalarlar.)

Cımbız Şâkir

Mâni

Adamaman! al ateş!

Yanakları vişne moru, dudakları al ateş!

Yandı bagrım kül oldu, getir kürek al ateş!

(Çingene kızları ceblerinden katır boncuklarını çıkarıp avuclarında tutub, niyet tutdurarak avuclarına para koydururlar; sôra yere atıp fal söylerler.)

Cingöz Ali

sizin (Nâileye takılarak) şarkıdan çok hazzetdim; hele seni pek beğendim, edâlım!...

Nâile

Rahat dur deyorum sana! Bak öbür larkadaşların nasıl uslu, kâmil oturuyorlar. Mâşallah! Nazar değmesin!

Kibar oldukları üstlerinden belli..

Esme

...Çok yüzsüz şey... Varsa bu adam sulu kuleden su içmiş...

Cingöz Ali

... aile i tutmak isteyerek

Darılma, yosmam!..

Nâile

Hadi, işine ...

Esme

Yüzüne sırtarma! Edebini takın de gel!

Cingöz Ali

Kaçma! Gel, sana tütün vereyim de barışalım. (Nâileye tütün verir. Nâile alır) Bu da kâr değilmi?

Sahne — 9

Evvelkiler, İbiş Ağa

İbiş Ağa

gülümser bir çehre ile girer

Beğelendü! Vallah tavaf!..

Hurşid Bey

İbiş! Ne oldu?

İbiş eğilib yalanı tutarak güler

Cingöz Ali

Doğrul! Şimdi patlarsın ha..

Cımbız Şâkir

Kendi kendine

Yılışık uşak! Beğinin yanında nasıl gülüyor?.. Ama da terbiye!..

İbiş Ağa

Beğ efendü! Şu öte yanda bi gurultu patladı. Nedü baxın didum, getdum. Bi taqum Gasumpaşa gadunlaru ileblebicü gıyafatlu bi herüfö ortaya alıvimişlê, papuçlaru çıxarmuşla, veredile. Herüfün dayaqdan anasu ağladı. Ne ise gurtardum. “Zorun”ne?,, didüm. “Gızumu gacudula. Istangula gotudule. Geldüm arayon. Bu gadunlara sordum. Ban’a zopa çekdule,, didü. Herüf dayağa ganmamuş gibü önüne gelenün yaxasına yapuşıb “gızumu gordunmu,, diyo. Nirdeyise buraya yiter...

Hurşid Bey

Sansara

Aman!.. Bizimkinin babası olmasın!..

Sansar Hasan

Yavaşca Hurşid Beye

Tamam buldun! O buraya nasıl gelecek? (İbiş Ağaya âşikâr) Bana bak, o dediğin nereli imiş?

İbiş Aga

Bilmen! Faxat pek yontulmamuşa benzeyo!.. Muxa-net şey ...

Longa Abdullah

Kendi kendisine

Sanki, yabâni, kendisi yontulmuş...

Sansar Hasan

Hurşid Beye

Ben şimdi onu getirtirim. (Arkadaşlarına) Bana bakın, omuzdaşlar! Hadin, şu herifi bulub buraya getirin; Alay ederiz... (gitmek için kalkarlar).

Esme

Cingözün eteginden çekerek

Hani bizim bakışlar?..

Cingöz Ali

Kız! Çekme! Yırılır. Yıllanmış urbaynan şaka olmaz ...

Hurşid Bey

Para vererek

Alın kızlar!..

Nâile

Canını seveyim... a be, ağacığım...

Hurşid Bey

Gidin!..

Hepsi çıkarlar

Sahne — 10

Hurşid bey, Sansar Hasan, İbiş Aga...

Hurşid Bey

Ye, bu herif bizimkinin babası ise.. Gördünmü belâyı?..

Sansar Hasan

Adam, ne olacak... Sen merak etme beğim... Biz onun ötesini beri ederiz. Olmazsa çingar çıkarır, avalı pataklarız.

Hurşid Bey

Yaşa, Sansar...

Sansar Hasan

İşi bir defa Sâfidil kalfaya açalım da... O da ona göre davransın!

Hurşid Bey

İbiş gits inde Fadime hanımı getirsin. (kendikendine) Şunlar def olmuşlarken biraz Fadimemle görüşeyim (İbiş Agaya). İbiş! Git Fadime Hanımı getir !

İbiş

Baş üstüne! (çıkar)

Hurşid Bey

Sansar Hasana

Sen de git! Dadımla konuş. Lâzım geleni yap! Bir de biz burada iken ötekiler gelmemek için göz kulak ol, etrâfı iyi kolaçan et!...

Sansar Hasan

Peki, begim ! Siz merak buyurmayın...(çıkarken) Ben de Kamerimi görürüm.. (çıkar)

Sahne — 11

Hurşid Bey, sôra Fadime

Hurşid Bey

yalnız

Fadimem ! Cici Fadimem !...

Fadime ve İbiş girerler

İbiş Aga

Begün ! Geldük !..

Hurşid Bey

İbiş hadi, git ! Hanımlara bak ! Belki bir şeye lüzumları olur... (İbiş gider. Fadimeye) Buyurun efendim..

Fadime

Aman ! begcigim.. Korkarım.. Bizi görürler..

Hurşid Bey

Kimseler yok..

Fadime

Öylemi ?

Hurşid Bey

Korkma, canım ! korkma gülüm !..

Düetto

Hurşid Bey

Ah, belâlı efendim !
Safâ geldin, hoş geldin.
Ben seni pek begendim,
Gel yanıma, gel kendin !

Fadime

Degilim ben belâlı..
Bu Fadime kız sana
Vefâlıdır, vefâlı.
İnan canım, sen bana !

Hurşid Bey

Her gün, her an, her zaman
Seni görmek ister can.
Sensiz cihan, civanım
Bana oluyor zindan !

Fadime

Fedâ olsun sana can,
Ey yâr, aman.. Elaman!
Bak ben sana kurbanım.
Hâlim oldu pek yaman!

Hurşid Bey

Ah, belâlı efendim!
Safâ geldin, hoş geldin.
Ben seni pek beğendim,
Gel yanıma, gel kendin!

Meftûnunum.

Fadime

Mecnûnunum.

Huşid Bey

Her gün, her an, her zaman
Sèni görmek ister can.
ilh..

Fadime

Fedâ olsun sana can.
Ey yâr, aman.. Elaman!
Bak ben sana kurbanım.
Hâlim oldu pek yaman!

Aman bu gece

Eve erkence

Gel, canım begim!

Üzülmeyeyim..

Hurşid Bey

Pek iyi gözüm!

Gelirim erken.

Doğrudur sözüm,

Hiç üzülme sen.

Ah!

A, pek sevgili kız!

Bu gece yalnız
Tenhâda kalalım,
Keyfe dalalım !

Fedime

Bu gece biz bize
Yalnız kalalım.

Oturub diz dize
Keyfe dalalım !

Sâbah olunca bülbül uyansın !
Bizi görünce günden yansın !

Ah, ah, ah !..

Huşid Bey

Bülbül uyansın !
Desin de eyvah !
Tutuşub yansın !

Birlikde

Bu gece biz bize
Yalnız kalalım

Oturub diz dize
Keyfe dalalım !

Ah, ah, ah !

Oturub diz dize
Keyfe dalalım.

Sahne — 12

Evvelkiler, Sâfidil

Sâfidil

girerek

Bu ne hal, bu !.. kız burası seyir yeri..

Fadime

Kalfacığım kimse yok..

Huşid Bey

Canım, dadı ! Burada kim var ? Velez olmuş..

Sâfidil

Kimmi var ? Baksana, sürü ile geliyorlar. (Fadimeye)
Gel kızım ! Biz yerimize gidelim !

Çıkarlar

Sahne — 13

Hurşid Bey, sôra Sansar, sôra külhanbeyler, bir takım erkekler, çingene kızları, Leblebici Horhor

Hurşid Bey

yalnız

Başımız belâya girdi desene !.. Mutlaka o herifdir.

Sansar Hasan

girerek

Ben demedimmi ? İşte herifi omuzlamışlar getiriyorlar..

Hurşid Bey

Sansar ! Bizimkinin babasını mı ?

Sansar Hasan

Evet, o imiş...

Hurşid Bey

Desene işimiz gümüş... Kızı elimizden alır...

Sansar Hasan

Adam sen de ! Düşündüğün şeye bak ! Ben adama kız vermem.

Hurşid Bey

Ama, herif pek kalın kafalıdır.

Sansar Hasan

Sen bu işi bana bırak ! Ben ne dolablar kurarım gör, sen ! Herif mum olur...

(Külhanbeyler Horhoru karga tulumba etmişler, aralarında bir sürü halk ile girerler)

Sansar Hasan

Gel bakalım bizim köylü!..

Leblebici Horhor

Peki, emmë önce şu yaxamu goyuvisinle...

Sansar Hasan

Babayı bırakın

(Bırakırlar, Lablebici Horhor oturur. Kalburunu dizine, heybesini omuzuna koyub düzeltir. Ahaliden kimisi oturur, kimisi ayakda durur)

Horhor Aga

Ni irezeletdü bu ?...

Hurşid Bey

Sansara

Babanın derdi neymiş ?..

Sansar Hasan

Baba ! Sen, kızını mı kaybetdin ?..

Leblebici Horhor

Hı !.. Gız yitüdüm...

Sansar Hasan

E... Nasıl oldu anlat bakayım. Belki elimizden gelir de sana bir yardım ederiz...

Horhor Aga

Sizde bi habar vamu ?

Cingöz Ali

Baba ! İki kavrulmuşdan varmı ?

Leblebici Horhor

Aha... Bu de eglenceye alıyo... (Cingöze) Cingên !.. Yidüğü hevleye bax.. Tebelleş olma !.

Longa Abdullah

Baba , sen ona bakma ! O dîvânedir.

(Cingöz usulla heybenin arka gözünden leblebi çalib Çingênë kızlarına verir)

Horhor Ağa

Gardaş ! İcük habar alsan !..

Sansar Hasan

Olur dayı, söyle ! Sana yardım ederiz...

Leblebici Horhor
Sözuguz sözmü ?

Sansar Hasan

Daniskasina...

Leblebici Horhor

Söyleyin... Emme, guzum, sözuğuzdan dönmeyün hâ!..

Cımbız Şâkir

Yô... Biz sözümüzün eriyiz ağa...

Cingöz Ali

Ulan moruk! Biz tükürdüğümüzü yalayan takımdan
değiliz... Dızgallı! Bana bak sen!..

Longa Abdullah

Dayı! Sana kim derler?

Leblebici Horhor

Ban'amu ?

Heybesi omuzunda, kalburu elinde ayaga kalkıb

Leblebücü Xorxor dirle,

Melmeketde bilür herkes.

Dolaşdun ben nice yirle,

Gızumdan yoq hâlâ bi ses.

Aman guzum, aglarun.

Vah, başuma gelenle, vah...

Gız yitüdün ben yasını baglarun,

Yavlaru, aglarun ah!..

Aglarun, aglarun ah!..

Hepsi

Aman, bakın ey ağalar!

Hüngür hüngür nasıl ağlar!..

Kız kaybetmiş vah yazık vah,

Yardımcısı olsun Allah!..

Leblebici Horhor

Bi gun бага incür, üzüm

Toplamaga getmü, düm ben.

Axşam eve vadum, dirken...

Yoxdu gızum, iki gözüm.
Başdan başa çapduq gice,
Araduq hep köyü eyce;
Çaçurulmuş yoq Fadimem,
İden bulsun, başqa dimem.
Bulunmadu, dâg oldu içe.

Hepsi

Haydin hep arayalım,
Delik deşik tarayalım.
Kızcağzını şunun hadi,
Bulalım tez şimdi

Hurşid Beyle Horhor Aga ve Sansar Hasandan başkası çıkarlar

Sahne — 14

Hurşid Bey, Leblebici Horhor, Sansar Hasan,
Sôra Sâfidil kalfa ve İbiş Ağa

Hurşid Bey

Merâk etmeyin, buldururuz...

Leblebici Horhor

Doğrumu diyon' ?.. Agzun'u öpeyin...

Hurşid Bey

Hiç merak etme!..

Leblebici Horhor

Haq senden irâzu olsun ! Emü!..

Hurşid Bey

Vah zavallı ! Kim bilir yollarda neler çekmişindir !

Leblebici Horhor

Dime aga, dime ! Ğahroldum...

Hurşid Bey

Dünyâdır. Böyle şeyler olur. Hepsi unutulur... (Yan
tarafdan bakarak) Haber geliyor...

Leblebici Horhor

Dime gozun'u seveyin !..

İbiş Aga ile Sâfidil kalfa girerler

İbiş Aga

Bulundu...

Hurşid bey

Aşk olsun be...

Leblebici Horhor

Gızummu ?..

İbiş Aga

Öyle ye... Başxa kim olacax ?..

Sâfidil Kalfa

Haniya kızımın babası ?..

Sansar Hasan

Horhor Agayı göstererek

İşte...

Sâfidil Kalfa

Safâ geldiniz Horhor Aga...

Leblebici horhor

kendi kendine

Bu cadu kim oluyo ?..

Sâfidil Kalfa

Canım nerdeydiniz ? Gözümüz yollarda kaldı... Ondan ziyâde mektub yazdık, hiç birine cevap almadık...

Sansar Hasan

Başını çevirib agzını bir eliyle yarım tutarak yavaşca

Amma da martaval hâ... Atma imanım, atma!..

Horhor Aga

Sâfidile

Sen ni demek isteyon' ?..

Sansar hasan

O, beğimizin, yâni dâmâdınız olacak beğefendinin dadısıdır...

Horhor Aga

Damadmu ?.. Canun bi gez gızumu goreyın. Nirdeyse gorsetün' !..

Sansar hasan

Kızın burda. Göstereceğiz de... Fakat bir defâ dinlesene anlatayım..

Horhor Aga

Din'leyon... Diyivi..

Sansar hasan

Biz bu beğimizle berâber bir kaç arkadaş ava çıkmışdık; sizin köyün üç saat mezâfesinde, hani, bir bağ var.. Adı neydi onun ?..

Horhor Aga

Hâ, çaqur oğlu kor Memüşün' bağı..

Sansar hasan

Ta kendisi.. O bağın yanında üç kişi kızını bir ata bağlamışlar götürüyorlardı, heriflerin elinden kızını kurtardık..

Horhor Aga

Na gada gozel in'sansun'uz !.. İrabbüm sizden irazu olsun.. E. ondan ge ü gızumu nitdün'üz ?

Sansar hasan

Ne yapalım ? Kızı dağ başındamı bırakalım ? hırsızların elinden alıb da kurtların ağzınamı verelim ? Kimin kızı da olduğunu bilmeyiz ki evine götürelim. Kızınsa akli başından gitmişdi.. Kendini bilmeyordu ki soralım...

Sâfidil Kalfa

Bunlar kızını sağ sâlim bize getirdiler.

horhor Aga

Ox.. İçüm irahat itdü...

Sansar hasan

Sôra kızın burdadır deye sana bir çok mektublar yazdık.. Bir cevap almaçık...

horhor Aga

İnan olsun !.. Gaynatamun' pusulasundan başka nektib gelmedü... Nirdeyse gızumu gorsetün' agalar !..

hurşid Bey

Peki, peki! Şimdi..

Sâfidil Kalfa

Amma önce kızını beğ efendiye vereceğine söz ver-
melisin.. Bak, mâşallah! Ceylan gibi karşında duruyor.
Tû, tû.. Mâşallah!..

Sansar hasan

Hem, kızını kurtarmak için bey efendi tam dokuz
yerinden yara yedi..

horhor Aga

Sincü bunun' sırasumu? Ön'ce evladumu goreyin!

Sansar hasan

Almaz diye korkuyorsan korkma! Dügün olsun bitsin
de bak ne köfteler yeriz..

horhor Aga

kendi kendine

Bu irezeletdü!.. Fadimemü sincü de başgasunamu
ğapduduq?..

Sahne — 15

Evvelkiler, Fadime

Fadime girer

Sâfidil Kalfa

Gel, kızım Fadime! Baban gelmiş...

horhor Aga

Gızum... Fadimem..

Fadime

köşub babasının kucağına atılarak

Ah, babacığm!..

horhor aga

Fadimenin yüzünü, gözünü öpdükden sôra

SON FASIL (FINAL)

Bu işe usum yetmedü bilmen...

Fadime

Tükendi sabrım gün beklemeden.

Horhor Aga

Burda işün' ni niredü bura?

Fadime

Sabret birazcık, anlarsın sôra..

Horhor Aga

Çabuq diyvi gız! Değil duracaq sıra!

Fadime

Ah, babacığım dinle, bak bana,

Anlatayım hâlimi ben sana.

Bu beğe gönlümde bir sevdâ bitdi.

Aşkından irâdem elimden gitdi.

Horhor Aga

Böyle tifesünü gormedüm aslâ!

Bilmen ki nideyün şaşdum da ğaldum.

Noldun',cinnendün'mü gız sen? Ox ne âlâ!.

Başuma ziyede bi bele aldum.

Hurşid Bey

Sakın darılma! Kayın pederim,

Mutlak, kızını senden isterim.

Çâre yokdur, olana efendim..

Gördüm kızını, sevib beğendim.

Horhor Aga

Böyle tifesünü gormedüm aslâ

Bilmen ki nideyün, şaşdum da galdum.

Naldun' cinnendün'mü herüf? Ox ne âlâ!.

Başuma ziyede bi bele aldum.

Biragzdan

Vay gidi zevzek, budala!

Naz etme! Geliver yola!

A dayı, kibarlık satma!

Veriver gitsin, uzatma!

Fadime

Ğördü gözüm, sevdi canım,
Ğüzel babam ! Yok amanım;
Afvet beni yalvarırım.
Elde değıl, bak varırım..

Biragzdan

Veriver gitsin, uzatma !

Fadime

Sen bu sözü başdan atma !

Horhor Aga

Utanmazla !.. Tû !.. Yıqılun' !

Biragzdan

Veriver gitsin, uzatma !

Horhor Aga

Utanun', icük sıqılun' !

Hurşid Beğe hitaben

Artuq kotu bi goz atma !

Birağzdan

Veriver gitsin, uzatma !

A dayı, kibarlık satma !

Veriver gitsin, uzatma !

Horhor Aga

Can sıxıyo bu, söz atma !

Heç yorulman' siz boş yire.

Yox, yox.. Ben gız vimen ere.

Birağzdan

Horhor Aga ! Olma ahmak !

Yazık olur kızına bak !

Fadime

Etme, baba ! Sakın etme !

Acı, bak da, hâlime !

Begden geçmem ! Yalvarırım.

Ye ölürüm, ye varırım...

BİRLİKDE

Hurşid Bey

Korkma, korkma nazlım ! illâ
Alacağım, vermem seni.
Yok babanın ama izni,
Kaçarız da görür âlâ !

Fadime

Pek sevimli, gözü elâ !
Fedâ etdim canı, teni,
Budur işin boyu, eni :
Ona beni ver sen illâ !

Horhor Aga

Çatduq, galagaldum ahâ !
Canum çıqdu aman emmi..
Gız ! gozün' kor olsun emi !
Utanman'uz yoq be hâlâ !

Birağzdan

Karşı gelme, Horhor Aga!
Sôra pişman olursun ha!..
Beğin adı pek duyulmuş,
Kızın iyi koca bulmuş...

Hurşid Bey

Korkma, korkma nazlım ! illâ
Alacağım, vermem seni.

Fadime

Bu dur işin boyu, eni;
Ona beni ver, sen illâ.

Horhor Aga

Utanman'uz yoq be hâlâ !..

Biragzdan

Vay gidi zevzek, budala !

Naz etme! geliver yola!
A dayı kibarlık satma!
Veriver gitsin, uzatma!

Fadime
Gördü gözüm, sevdi canım,
Güzel babam! Yok amanım;
Affet beni yalvarırım.
Elde değil, bak varırım..

Biragzdan
Arş, arkadaş! Kalk göçelim!
Zevk edelim, hep içelim!
Leblebici, leblebici!..
Cici bici, cici bici!..

Horhor Agayı altı okka ederler. Götürüken perde iner

İkinci Perde

Hurşid Beyin konağı. Alaturka döşenmiş gayet süslü
bir sofa

Sahne — 1

Kamer, öteki ak ve arab halayıklar

E lerinde süpürke, furça ve paçavralar vardır

Hepsi

Şarkı

Hadin kızlar! Çabuk çabuk silelim, süpürelim!
Köşe, bucak düzeltelim; tozları üfürelim!
İşleri tez bitirelim, güzel güzel giyinelim;
Beğin yanına pir pâk, şirin şirin inelim!
Hoşuna giderdik ah! Allık, rastık olsaydı!..

Bey pis esvabla görüb bizi pek çirkin saydı..
 Bir kere gelsin, içib keyflensin civanımız,
 Parlar da cihanımız, hazlar duyar canımız !..
 Leblebici, Fadimenin babasıymış, ne tuhaf, ha !..
 Şıllık kızın babasına çekelim bir güzel yuha !..
 Annesinin bir tânesi sanki kudubet miskin..
 Koca delisi maskara, utan be, biraz çekin !..
 Aman aman, ne çiçekmiş !.. Edâsına yok baha !..
 Hadin kızlar! Çabuk çabuk silelim, süpürelim!
 Köşe, bucak düzeltelim, tozları üfürelim!
 ilh...

Hem işlerine devam eder, hem konuşurlar

Kamer

Fadimenin babası leblebici imiş desene... Herifin böyle birden çıkagelişine ne dersin? Amma da ensesi kalın şey ha.. hoşuma gitdi herif...

Bir halayık

Leblebici deye eğlenmeyelim.. O da Allahın kulu..

Diğeri

Güclü kuvetli, sağlam bir adam... Eyi koca olur..

Bir diğeri

A, a !.. Üstüne eylik sağlık.... Böyle yellos kocam olacagna hiç olmasın daha eyi.. Büyük sözüme tövbe kırk yıl kocasız kalsam yine böylesine varmam.

Bir arab halayık

ô.. Ban yanı kılıklı sulûn gibi zâbıt kocaya varacam. Bola harif istamam!

Bir diğer halayık

Aman kızlar ! Koca istemeyin! Nâzengiz kalfa vardı da ne oldu ?.. Erkekler vefâsızdır.. Kadınları cendereye korlar.. Ah, bir kocam olsun da görürsünüz ona neler yaparım!...

Bir diğeri
Olsun da görürüz..

Bir diğeri
Allah versin ! İçimizde Kamer en bahtıyar..

Kamer
Neye ?

Diğeri
Öyle ye, sevgilin var !..

Kamer
Kimmiş o ?..

Değeri
Kim olacak ! A, inkârdemi ediyorsun ? Korkma
elinden almayız.. Sansarın senin olsun..

Kamer
A ! Pis musıbet !..

Diğeri
A ! Kağıdhânedede olanları bu gözlerimle gördüm.. O
senin için yanıp tutuşuyo..

Bir diğeri
A ! O afacan herife karı olmak diri diri mezara girmek
demekdir. O ne bilgic, el âlem yakıcı !.. Şeytani ters
okutur...

Kamer
Adam ! Onun ku nazlığından ne olacak !.. Ağzımdan
lakırdı kapmak isteyorsunuz amma nâfile çenenizi yorma-
yın.. Ne ben ona varırım, ne de o beni alır..

Bir diğeri
Ah ! Bu dünya böyledir işte.. İnsanda biraz da tâlîh
olmalı. Sanki biz, çirkiniz, yâhud bu koca İstanbulda bir
güzel kalmamış da gitdi, bizim beğ, şenlik görmemiş bir
leblebicinin kızını beğeni verdi..

Kamer
Babası öküz. Anası da İstanbulun eli bayraklılarındanmış.

Bir diğeri

Â, kardeş! Siz de erkeklerde mîdemi arayorsunuz? Fadimenin şimdiki mahcubluğna filan bakmayın.. Anasından gördüğünü yarın o da yapar.. Neye demişler, kenarına bak bezini, anasına bak kızını al!..

Sahne — 2

Evvelkiler, Sâfidil Kalfa

Sâfidil Kalfa

girerek

Bu ne bu kızlar? Daha hâlâ işleri bitiremedinizmi? Neye böyle savsaklanıp duruyorsunuz?

Kamer

Bitirdik, efendim.. İşte...

Sâfidil Kalfa

Beyefendinin sofrasını hazırlayın! Mezeler yapılmış mı? Bakın!..

Hepsî

Baş üstüne..

Sâfidil Kalfa

Kızlar! Siz bilmeyormusunuz? Bu akşam müsâfirler var... Hadin bakayım.. Leman! Sen de sofraya bak!

Halayıklar çıkarlar

Sahne — 3

Sâfidil Kalfa, Fadime

Fadime

girib

Kuzum kalfacığm! Ben ne yapacağımı şaşırdım..

Sâfidil Kalfa

Neye kızım?

Fadime

« Anan seninçin ağlıyor. Eğer gönlünle gitmezsen seni zorla götürceğim ! » deyor, babam...

Sâfidil Kalfa

Korkma kızım sen ! Biz adama kız vermeyiz. Gör, bak ! Bu akşam ne oyunlar yaparız. Seni almak değil o, pabucunu almadan kaçır..

Fadime

Babama fenâ bir şey yapmayın..

Sâfidil Kalfa

Babanı kendi hâline bırakalım da senin gibi gül damlası kızı köye götürsün, kendi gibi budalanın birine versin, öylemi?.. Kızım sen hele merak etme!

çıkart

Sahne — 4

Fadime

yalınız

Ben şimdi ne yapayım ?.. Babam beni mutlakâ götür-
ecek.. Gitmemek olmaz... Annem bekleyormuş... Beğim-
nasıl bırakacağım ?.. Gel pirincin taşını ayıkla!.. Gönlüme
tahaf tahaf, tatlı tatlı bir şeyler geliyor...

Solo

I

Ne hâl oldu bana ? Değişdi dünyâ

Geziliyor gözümde hoş bir rüyâ...

Ah, içim tutuşdu pek yanıyor,

Gönlüm asıl şimdik uyanyör...

Sefâlı, cefâlı bir aşka nâçâr,

Nedense, bilmem ki, oldum düçâr.

Andıkca yanarım, yandıkca anarım:

Âhımda bir ateş var sanarım!

Ay, vay, ay ! Yanarım ay!

Ateşim var, hay hay !..

II

Hazırım vusluna hemen ermeğe,
 Hazırım yolunda can vermeğe.
 Ederse sevdiği yârı ferman
 Fadime kendini eder kurban.
 İnce, gizli bir derd girdi içime,
 Ezdi beni koydu bu biçime.
 Eadimenin şimdi mahzun edâsı var,
 A dostlar, a! Müşkil sevdâsı var!

Eyvah! Tutuşdum eririm.

• Canımı veririm!

Andıkca yanarım, yandıkca anarım;

Âhımda bir ateş var sanarım.

Elbet ateş var ki hep yanarım!..

gece olur

Sahne — 5

Fadime, Hürşid Bey

Hürşid Bey

girib yavaşca Fadimeye yaklaşırsak

Hişt!..

Fadime

korkarak

Ay, senmiydin beğim? Ödümü kopardın..

Hürşid Bey

Korkma, benim! Tatlı sesini işitdim de dayanama-
 adım, geldim...

Fadime

Aman, yavaş söyle! Babam sesini işitmesin..

Hürşid Bey

İşitmez...

Fadime

Beni seversin değilmi?..

Hurşid Bey

Severim, elbette..

Fadime

Nakadar seversin?

Hurşid Bey

Canım kadar...

Fadime

Beni bırakmazsın değilmi?..

Hurşid Bey

İnsan canını bırakabilirmi?

Fadime

Ama babam beni sana vermeyor... « Bunlar büyük adamlardır; severiz, kurban oluruz derler de gönülleri geçince bırakıverirler » deyor. Beni götürecekt...

Hurşid Bey

Fadimem! Bunlar boş laf!.. Sen gitmek istemeyorsun ya.

Fadime

Â... Hiç istermiyim ben?..

Hurşid Bey

Sen üzülme! Dadımla Hasan Aga işi düzeltirler... Bak! Sana ne getirdim! (Bi mahfaza çıkı ıb açar, içinden bileziği alıb Fadimenin koluna t. kar.) Bak, ne de yakışdı!...

Fadime

Sevinib gülümse-, bileziğe bakarak

Beğim beni düşünüyormuş...

Hurşid Bey

Bak, bir daha üzülme!..

Horhor Ağanın öksürüğü işidilir

Fadime

Babam geliyor... Bizi böyle görmesin...

kaçarlar, Horhor Aga girer

Leblebici Horhor Aga, sôra ak ve arab halayıklar

Leblebici Horhor Aga

yalınız

Den' de... Bizüm gızu aldayub gaçurmuşlamuş !..
Benüm gabluma geldüydü ya.. Tan'run beğden irazı gelsün..
Emme o da gızun'u alaçağum diyo.. Alacağun' emme vi-
ren kim ?!. Gonax da emme gocaman hâ... bi sürü gız,
gısraq da va... Hepicüğü de yalabux... Allah biliyo, ni
yalan söyliyeciğin, goz muxanet, baxıvidin. Gıluglaru da
bi masxara ki şebek gibü... Ni tife ! Benden de kaçmı-
yola.. Besbelli gayunata olacagın diyedü... Aqlum gar-
mangaruş oldu.. İcük durayın da baxayın... Bu heç de
işüme gelmeyo.. Şu gıceyü xayurlusuynan geçürelün de
gunduzun işe baxaruz.. (Ak ve arab halayıklar girerler)
Ulân... Gancuqlara baq !..

Hayrete dalar ve bakar durur

Halayıklar

Biragzdan

Evinin önü samanlık,
Vermedi gitdi amanlık!
Agam, sıkılma, sakın a,
Keyflenirsin, gel yakına !

Akhalayıklar arab halayıklar

Keman, santur, ney, tanbur, saz, Az !

Hele bizdeki güzel ses Kes !

Meşhurdur, bayılır herkes ! Pes !

Çalın da eğlensin biraz ! Saz !

Arab ve ak halayıklar yerle'ini değışdirirler

Arab halayıklar ak halayıklar

Keman, santur, ney, tanbur, saz Az !

Hele bizdeki güzel ses Kes !

Meşhurdur, bayılır herkes ! Pes !

Çalın da eğlensin biraz ! saz !

Meşhurdur, bayılır herkes ! Meşhurdur, bayılır herkes !

Çalın da eğlensin biraz ! Çalın da eğlensin biraz !

Halayıklar

Biragzdan

Hoş kokulu goncalarız,

Okuruz, oynar, çalarız.

Böylece veririz emek,

İşimiz bey eğlendirmek.

Emret ! bunlar hep köleniz..

Agada uçmuş ket beniz..

Noldu sana dayı ?

Güldürün agayı!..

(oynayarak Horhor Aganın etrafında bir iki defa dönüb giderler)

Horhor Aga

Hoppala !.. Nirdeyüz be ? Ğardaş ! Ğayfede köçekmü oynayo ?.. Baqındu beleye... bu gızla nasıl şey ?.. Utanma yoqmu bunlada?!

Sahne—7

Sâfidil Kalfa, Horhor Aga

Sâfidil Kalfa

girerek

Vay. mâşallah Horhor Aga ! Burdamıydınız ?

Horhor Aga

Ban'a baq... Şey... Sormax ayub olmasun emme...

Demünkü gızla kim oluyola...

Sâfidil Kalfa

Kim olacak...Halayıklarınız..

Horhor Aga

Xalayuq ha! Ne isteyodula?..

Sâfidil Kalfa

Ne isteyecekler!... Sizi eğlendiriyorlardı... Size sefâ geldiniz dediler..

Horhor Aga

Garşumda böyle şebek gibü zıp zıp gıpranmadan ni çıkar sanki? Bu yaşdan gerü daha ni goreceguz? Hey gidü dünya!..

Sâfidil Kalfa

Burada her şey böyle makamladır. Selam vermek, oturub kalkmak hep...

Horhor Aga

Aha... Ben bilmezmuyün... Benüm gızum size gelmez- O koylu gızudu... Sizün' den'lü ezilüb büzülemez. De yindü, gordun'mu?

Sâfidil Kalfa

ô... Mâsallah!., Doğrusu kızına deyecek yok... Kı-k. bir kere mâşallah...Hem bilmese de yine bizim makbûlümüz.

Horhor Aga

Ham gıza yaluguz ben garuşman.Yarusunun' zabusu anasudu... Bi gez de an'a danuşmalu...

Sâfidil Kalfa

Â, Horhar Aga! Sana de laf anlatmak güç şeymiş... Sen erkek değilmisin? Anası ne karışacakmış! Söz erke- kde biter. Kendini bilan kadın kocasına itaat eder. Hele senin gibi ayagının tozuna yüz sürülecek kocaya karşı gelinmez..

Horhor Aga

Eyi emme bizüm Koroglu,zorludu,zarbludu .Azulu dopak gibidü.. Gorxutamadun ben o gadunu...Eksüne ben on'a iteet ediyon'. Etme de bi gor.. (Sâfidile yavaşca) Goca donguz!.

Sâfidil Kalfa

Horhor Aga ! Telaş etme ! Her şeyin çâresi var..

Sahne — 8

Evvelkiler, Kamer

Kamer

girib

Hazır, efendim !

Sâfidil Kalfa

Horhor Agaya

Buyurun ! Geceliğiniz odanızda hazırlanmış. Üstünüzü değiştiriniz de rahat ediniz..

Horhor Aga

Ben gecelük, gunuzluq filen bilmen.. Bi gavuq verin' giyeyin, gızumu da yollayun'..

Sâfidil Kalfa

Peki ! siz gidin, istedikleriniz de gelir.. (horhor Aga gider) Yontulmadık odun ! hı.. kızını yollayım, bakım. Ne yapacakmış !

çıkır, Sansar Hasan girer

Sahne — 9

Kamer, sansar hasan

Sansar Hasan

Hişt, hişt ! Kamer !

Kamer

dönüb bakarak

A... Ödümü kopardın.. Allahdan bulası... Sen çıldırdın mı ? Ye sâfidil kalfa görse şimdi?..

Sansar Hasan

Görsè ne olur ? Âferin der..

Kamer

Başımı belâya sokacak, bak !..

Sansar Hasan

Korkma, yavrum ! O günler geçdi.. Şimdi yularları

benim elimde.. Eski camlar bardak oldu..

Kamer

Eyi ye canım.. Sen gine neye geldin, gine zorun ne?

Sansar Hasan

Zorummu? İki gözüm! Canımın içi.. Bilmeyormusun sanki.. sen.. seni seviyorum.

Kamer

Hadi, yalancı sen de!..

Sansar Hasan

Etme be Kamer! İnan vallahi.. hem beyefendiye de çıtlattım, seni bana verecek..

Kamer

Hadi, hadi.. Erkek değilmisiniz.. Her gördüğünüz kadına seni seviyorum dersiniz.,

Sansar Hasan

Orası öyle.. Ama Kamer ben başkalarına benzemem. Ben erkeklerin danışkasıyım. Seni içimin köşesinden sevdim. Bir severim, sevince de pir sevrir. İçim külhanlara döndü.. Yâhû ne insafsızsın be.. Beni sevmeyorsun.

Kamer

Sen öylemi sanarsın! Kaçke beni sen de benim seni sevdiğim kadar sevseydin... Haniya, dünyâlar benim olurdu!...

Sansar Hasan

Ne dedin, Ne ?. Hele bir daha söyle!.. Beni seviyorsun ha!...

Kamer

Elbet! Ama elimden bir şey gelmez ki..

Sansar Hasan

şıçraya'ak

Kamer beni seviyor!.

Sansar şıçramakda devam eder

Sahne — 10

Evvelkiler, Hurşid Bey, sôra Sâfidil Kalfa

Hurşid bey
girerek

Ay, bu ne!. Bu ne iş, bu? (Sansara) Neye böyle
deli gibi zıplayıp duruyorsun? (Kamere) Kiz! Bu ne bu?

Kamer

mahcub mahcub önüne bakarak ve elpençe divan durarak

Efendim bu adam bana sataşılıyor. Nakadar kaçdımsa
elinden kurtulamadım.

Sansar Hasan

Aman, beğim! Kusûrumu affet. Bu kız için deli divâne ol-
dum da hâlâ bir yarım ağz olsun seni seviyorum dedirtem-
edim..

Hurşid Bey

E.. Şimdi dedirttinmi?..

Sansar Hasan

Öyle ya.. Dedi de sevincimden hop hop hoplayorum.

Hurşid Bey

Zevzeklenme, hadi.. Bizim nikâhımızdan sôra sizi de
başgöz ederiz.

Sansar Hasan

Allah ömürler versin efendim..

Sâfidil Kalfa

gi ib et afına bakına ak

İyi vallâhi.. İşte bu eyi.. Âferim Hasan Aga.. Âferim
oglum.. Bu işi kendine yakışdırdın ha?!

Hurşid Bey

Darılma, dadı! Onu ben çağırdımdı.. Bir şey yok..

(Aşagısı 9 uncu sayıda)